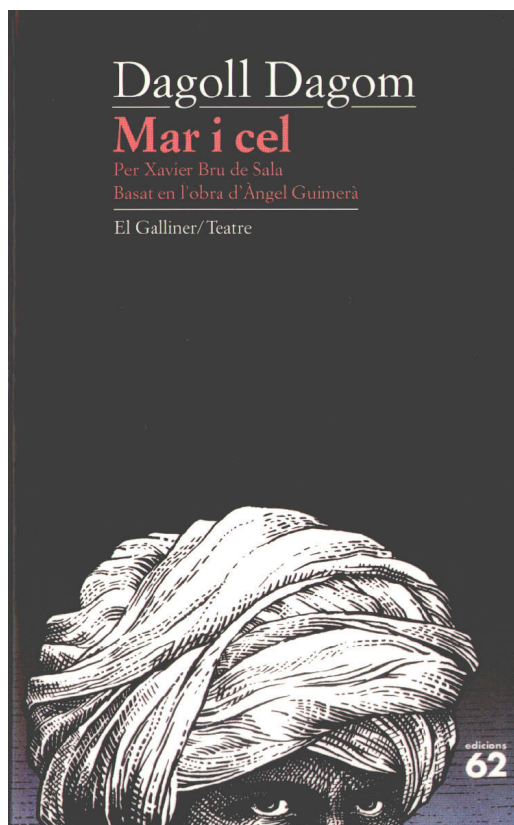

Mar i Cel

Xavier Bru de Sala

BASAT EN L'OBRA D'ÀNGEL GUIMERÀ

Mar i cel va ser representada per la companyia Dagoll Dagom al Teatre Victòria de Barcelona, el dia 7 d'octubre de 1988, amb el següent repartiment: (per ordre d'aparició)

PERSONATGES.	ACTORS.
FELIP III, REI D'ESPANYA.	JUAN A. VERGEL.
MARGARIDA D'ÀUSTRIA, LA REINA.	CARME CUESTA.
DUC DE LERMA.	DANIEL CAMPOS.
ARQUEBISBE RIBERA, PATRIARCA D'ANTIOQUIA.	MIQUEL PERALTA.
DON CARLES, VIRREI DE VALÈNCIA.	MIQUEL PERIEL.
BARÓ DE DÉNIA.	FULGENCI MESTRES.
SAÏD.	CARLOS GRAMAJE.
HASSÈN.	JOAN CROSAS.
IDRISS.	ISABEL SORIANO.
JOANOT.	PEP CRUZ.
OSMAN.	ÒSCAR MAS.
MALEK.	EUGENI SOLER.
SALAM.	JUAN A. VERGEL.
EL MUT.	XAVIER ⁽¹⁾ CALDERER.
ABDERRAHIM.	JOAN TORRES.
MOHAMET.	EMILI AMETLLER.
L'HOLANDÈS.	FULGENCI MESTRES.
IDRISS II.	JOAN TORRES.
BLANCA.	ÀNGELS GONYALONS.
MARIA.	ROSER BATALLA.
ROSA.	MARIA ROSAS.
CARME.	CARME CUESTA.
TERESA.	TERESA DE LA TORRE.
MONTSERRAT.	MUNTSÀ RIUS.
FERRAN. [8]	MIQUEL PERALTA.
FELIP.	DANIEL RAMOS.
MARE DE SAÏD.	TERESA DE LA TORRE.
SAÏD NEN.	MUNTSÀ RIUS.
DONES MORISQUES.	ROSER BATALLA.
DONES MORISQUES.	MARIA ROSAS.

DONES MORISQUES.	CARME CUESTA.
PARE DE SAÏD.	XAVIER CALDERER.
CAPORAL SOLDATS.	FULGENCI MESTRES.
CAPITÀ SOLDATS.	JUAN A. VERGEL.
SOLDAT.	DANIEL RAMOS.
SOLDAT.	ÒSCAR MAS.
SOLDAT.	EUGENI SOLER.
SOLDAT.	EMILI AMETLLER.
Dramatúrgia i adaptació:	JOAN LLUÍS BOZZO XAVIER BRU DE SALA ANNA ROSA CISQUELLA MIQUEL PERIEL
Promoció i relacions externes:	ANTONI COLL
Disseny so:	JORDI BONET
Disseny il·luminació:	JOHN WATERHOUSE
Acrobàcia :	PERE JORDI ESPAÑOL
Caracterització:	CHASS LLACH
Direcció musical:	XAVIER CASADEMUNT
Escenografia i vestuari:	ISIDRE PRUNÉS MONTSE AMENÓS
Text:	XAVIER BRU DE SALA
Música i orquestració: ⁽²⁾	ALBERT GUINOVART
Coordinació general:	ANNA ROSA CISQUELLA
Direcció:	JOAN LLUÍS BOZZO [9]

[11]

Escena Primera

El rei

(A Madrid, al gabinet del REI, el DUC DE LERMA, Joan de Ribera, PATRIARCA d'Antioquia i arquebisbe de València, membre del Consell de Sa Majestat, CARLES, alt personatge del regne, un NOBLE, representant de la noblesa valenciana, EL REI i LA REINA.)

LERMA	El Rei ha decidit l'expulsió dels moriscos. Tots fora, tots fora.	
NOBLE	No pot ser, Majestat, és una ordre espantosa.	5
EL REI	Tots fora, tots fora.	
PATRIARCA	El Papa recomana mesures redemptores, mà suau, coloms blancs... Però ja sabem que el Papa no sap què són els moros ni el perill que comporten. [12]	10
NOBLE	Els nobles de València s'oposen a la idea. ⁽³⁾ He vingut en nom d'ells. València és una horta que reguen els moriscos, un jardí, Majestat.	15 20
CARLES	Els senyors valencians protegiu els moriscos per tal de no perdre els vostres vassalls, que treballen la terra tot l'any i de franc.	25
	Els vostres interessos	

	van contra la Corona i això és perillós. Només us preocupa el vostre benefici i això és vergonyós.	30
LA REINA	Però no podeu fer fora dues-centes mil persones, pobra gent, què faran?	35
PATRIARCA	Altesa, dispenseu-me, però no són persones perquè són musulmans. [13]	
EL REI	El Rei ha decidit i n'estan parlant massa: tots fora, tots fora.	40
LERMA	Tenim moltes raons i són una amenaça: tots fora, tots fora.	45
	Penseu, nobles senyors, que mantenir els moriscos vol dir obrir la porta al gran poder dels turcs.	50
	Els són els seus germans de raça i de creença i esperen el moment més bo per atacar.	
	Penseu què va passar al regne de Granada quan els moriscos s'alçaren fa només cinquanta anys.	55
CARLES	Els sempre han ajudat a la pirateria. Sempre els han amagat, sempre els han protegit, quin és l'ajut més gran [14] que tenen els corsaris.	60
	Els dos-cents mil moriscos que esteu protegint.	65

LA REINA	Senyors, si persistiu a expulsar els moriscos hi haurà un desert molt pobre on ara hi ha un jardí.	70
NOBLE	Sentiu, serà un desert, la noblesa arruïnada!	
CARLES	Tots fora.	
PATRIARCA	Tots fora.	
EL REI	El Rei ha decidit. Que no en quedi ni l'ombra: tots fora, tots fora.	75
LERMA	No s'enduran les cases, ni els ramats ni les terres. Si sabem ser fidels al Rei, tot el que és seu serà nostre. [15]	80
NOBLE	Serem fidels, com sempre.	
EL REI	(A CARLES.) Doncs llegiu el decret.	85
CARLES		

El rei d'Espanya Felip III i per Sa Majestat, jo, el marquès de Caracena, virrei i lloctinent de la ciutat i el regne de València, a tots els grans prelats, varons, cavallers, justícies, jurats, batlles generals, governadors, ciutadans, veïns i particulars d'aquest Regne, dicto l'ordre que segueix:

Després d'haver intentat durant anys la conversió dels moriscos sense cap resultat, davant del perill de danys irreparables que poden venir de dissimular la seva infidelitat, aconsellat per homes sants i doctes i per aplacar Nostre Senyor, he resolt que tots els moriscos siguin expulsats de València.

I perquè es compleixi l'ordre de Sa Majestat; que tots els moriscos, homes, dones i nens, deixin les seves cases amb els béns que puguin portar a sobre i s'embarquin en les galeres preparades per portar-los a Berberia, on seran desembarcats.

El Rei garanteix el bon tracte a les persones dels moriscos; però qualsevol d'ells que, passats els tres dies, sigui trobat pels camins, qualsevol el pugui prendre, robar-li el que porta i si es defensés, matar-lo, sense pena per a ell. Tal és la reial determinada voluntat [16] de Sa Majestat. I perquè sigui coneguda de tothom es fa pública a la reial ciutat de Madrid el dia vint-i-dos del mes de setembre, de

l'any de Gràcia del 1609. [17]

Escena Segona

Presentació dels Pirates

(Han passat vint anys. El morisc SAÏD -que havia sortit de València amb els expulsats quan encara era un nen-, capità d'un vaixell algerí de cors, ha capturat una nau cristiana i ha fet un ric botí i presoners valuosos.

A l'alba, els pirates entonen un càntic fúnebre mentre llancen al mar els cossos dels companys morts, que han vetllat durant la nit.)

COR	La ilaha il·la Al·là, wa- Muhamed rasull-l·là. La ilaha il·la Al·là. (Bis.)	
IDRISS	Aquest cop el botí no té mida.	90
MALEK	Però la mort s'ha emportat moltes vides.	
HASSÈN	Vessarem molta sang cristiana; tot vermell, tot vermell serà el mar que us abraça. [18]	95
COR	La ilaha il·la Al·la, wa- Muhamed rasuli-il·là. La ilaha il·la Al·là. (Bis.)	
OSMAN	Allà dalt heu de viure una festa, un gran ball, un gran ball ple de cares alegres.	100
COR	La ilaha il·la Al·là.	105
MALEK	Durant anys cantarem la proesa dels companys, dels companys que han fet nostra la presa.	
COR	La ilaha il·la Al·là, wa- Muhamed rasuli-l·là. La ilahail·la Al·là.	110
SAÏD	Que Al·là aculli als seus	

braços els germans que han
perdut la vida lluitant al
costat nostre. [19] 115

Els no tindran part de les
riqueses guanyades als
cristians, però Al·là els
recompensarà eternament. 120
Llanceu-los al mar.

(Cants de lament.)

**(L'últim cos ha caigut a l'aigua, creix la llum; canvi d'ambient que dona
pas a l'alegria pel botí aconseguit.)**

(Cants d'eufòria.)

HASSÈN	Veles...!	
COR	Tenim ple de presoners ben vestits i ben calçats que podran pagar rescats amb or, joies i diners, serem menys per repartir el producte del botí.	125
JOANOT	I per al pobre Joanot? Doncs, com sempre, l'últim lot.	130
COR	És la llei, els renegats ja fan prou de sobreviure, i si a alguns us deixem viure és perquè ens feu de criats. [20]	
MALEK	Per a Malek, que és el segon, la meitat de l'or del món.	135
COR	I el que quedi a repartir entre aquells que han de morir.	
HASSÈN	Diu el llibre de la sort que no es parli del botí ni que es vulgui repartir gaire abans d'arribar a port.	140
IDRISS	Jo no en vull sentir parlar fins que no arribem allà.	
IDRISS I HASSÈN	Recordeu els nostres morts i pregueu que us porti sort.	145

COR Tu no cridis el mal temps,
vell Hassèn, no obris la boca;
sempre, sempre que ell l'invoca
hem tingut un contratemps. 150

OSMAN Tu, Malek, quin càlcul fas
del que em toca en aquest cas? [21]

MALEK Com que ets l'últim de triar,
poca cosa et quedarà. [22]

Escena Tercera

Cançó d'OSMAN

(Al mateix lloc que l'escena anterior i amb els mateixos personatges.)

OSMAN Si sabés esperar 155
durant molts anys.
Si pogués somiar
que són només instants.
Si tingués un sac ple d'or,
si fos ric de cop i volta, 160
si tingués aquesta sort
i la força que comporta...
Jo la vaig veure un dia clar
sota una llum que m'encegava
i quan la vaig gosar mirar 165
ella em tornava la mirada.
I ara en les nits que em gronxa el mar,
quan vaig mirant la lluna clara,
ja no hi sé veure més que un far
des d'on somriu la seva cara. 170
Si sabés esperar
durant molt anys. [23]
Si pogués somiar
que són només instants.
Haver de ser valent i ardit, 175
no sentir el mal de cap ferida...
i al forts del cor, quan ve la nit,
creure que visc una altra vida.
Veure tanta aigua i tenir set,

	gronxar-me tant, però no als sens braços,	180
	buscar els sens ulls en els estels,	
	imaginar que no fa fred.	
	Si tingués un sac ple d'or,	
	si fos ric de cop i volta,	
	si tingués aquesta sort	185
	i la força que comporta,	
	al primer instant que toqués port	
	se m'obriria aquella porta.	
	I ara ens veuríeu abraçats	
	vivint l'amor d'una altra vida,	190
	mirant el mar des d'un jardí	
	i somiant que no té fi.	
	Si sabés esperar...	
HOLANDEÈS	El Capità!	
SAÏD	Osman, vols anar-te'n? [24]	200
OSMAN	No puc, sóc massa pobre.	
SAÏD	(Treu un anell amb una pedra grossa i l'hi dóna.)	
	Aquí tens un diamant	
	que és el fruit de mil proeses.	
	Si te'l vens, te'n donaran	
	potser vuit o deu princeses	205
	i ara fuig del meu davant.	
	Aquí som soldats d'Al·là,	
	caçadors de carn cristiana,	
	som corsaris, som guerrers	
	i no cors d'enamorats.	210
	Has cregut en la mentida	
	d'un amor i d'una llar?	
	Doncs si un dia, per atzar,	
	et tornés a veure al mar,	
	et prendria fins la vida.	215
MALEK	Ja estic fart de la manera	
	com ens tracta el capità.	
	És voluble i orgullós,	
	però algun dia ho pagarà.	
SALAM	Quan arribi el moment	220
	ja veurem si ets tan valent. [25]	
HASSÈN	Vols deixar de remugar	
	i posar-te a treballar?	

IDRISS	Tot per als altres i per a mi no hi haurà gens de botí, jo que he estat el més valent entre tota aquesta gent. Capità, sempre promets, però després no em dones res.	225
SAÏD	Encara ets massa petit i et faria mal profit. Quan m'arribis fins al nas, tindràs tot el que voldràs.	230
COR	Aquí som soldats d'Al·là, caçadors de carn cristiana, som corsaris, som guerrers i no cors d'enamorats. (Bis.) [26]	235

Escena Quarta

Presentació dels Cristians

(Amb els salts d'alegria d'OSMAN, una mà que surt d'un reixat a coberta li agafa un peu; se senten veus sordes que demanen aigua i pa. L'escena canvia bruscament; som a les bodegues, on els cristians estan tancats i encadenats tots junts, com una massa informe d'on surten caps, braços, cames i gemecs; un d'ells, enfilat sobre els altres, ha aconseguit passar la mà per la reixa que dona a coberta i s'ha aferrat al primer que ha trobat. L'escena és fosca, només hi ha el raig potent de llum que entra a través de la reixa.)

COR	Aigua... per... pietat! (Quatre vegades.) Hi ha ferits i malalts doneu-nos la llibertat. Podem morir de set, no deixeu que morim. Pietat per nosaltres.	240
MARIA	Tinc fam i set, em fa mal tot, ja no puc més, les hores passen lentament i amargament, Què en faran de nosaltres, què en faran! [27]	245
CARLES	Estem perduts, abandonats, la mort serà el millor que ens pot passar. Enmig del mar,	250

mirem el cel,
 resant només per un suplici breu
 que ens alliberi de les mans cruels 255
 d'aquests xacals.

COR (Sobre les veus de fons «Aigua, pa, pietat...».)
 Estem perduts,
 abandonats,
 la mort serà el millor que ens pot passar.
 Serem venuts, 260
 serem esclaus
 i sofrirem fins que morim.

FERRAN (Sobre el cor.)
 Blanca, amor meu,
 pensa, si pots,
 en el futur que ens esperava. 265
 Dóna'm la mà,
 que en els meus dits
 retrobaràs la força que ara et falta. [28]

BLANCA
 Pare, Ferran!
 Què ens passarà? 270
 On és la mà que ens salvi de la mort?

FERRAN
 Aquí la tens,
 la meva mà en la teva mà,
 l'única força que ens podrà salvar!

BLANCA I FERRAN (Sobre el fons lúgubre del cor.)
 Estreny-la bé, 275
 la meva mà en la teva mà,
 l'única força que ens pot deslliurar...
 l'única força que ens podrà salvar...

(Fosc.) [29]

Escena Cinquena

Interrogatori dels Cristians

(Els presoners són conduïts per JOANOT al castell de popa, on els esperen SAÏD, HASSÈN, OSMAN i els altres, que els reben amb crits, amenaces i esbroncades. Els deslliguen i els van prenent la roba, les joies i tot el que porten al damunt. SAÏD treu un quadern i el dóna a JOANOT.)

CARLES	Per Déu del cel, que no coneguim la meva identitat!	280
SAÏD	Un moment, un per un. Tu, Joanot, apunta.	
MARIA	Aquest anell no surt.	
HASSÈN	(Es treu una daga i li assenyala tranquil·lament el dit.) Sortirà de seguida, per aquí dalt o per baix.	285
BLANCA	(L'hi treu duna estrebada, escorxant-li mig dit.) Sí que surt, sí que surt! [30]	
SAÏD	També heu lligat les dones, és que us fan por, valents? Au, vinga, deslligueu-les i no sigueu covards.	290
	No són soldats, són dones, són xais inofensius, són branques de palmera, rebrotos escanyolits que al vent mouen els braços i mai no han fet cap mal.	295
OSMAN	No malgasteu cadenes, que fan malbé els turmells.	
MALEK	Quines robes més fines, però que brutes que estan.	300
FERRAN	Si van cagats de por, els gossos miserables!	
SAÏD	De por no, de misèria, de ràbia i tantes hores. (Bis.) Malek, ja saps quin càstig té qui amaga alguna cosa del botí? [31]	305

(MALEK treu la joia que havia ocultat.)

	Apunta, Joanot. Qui sou? Diques, vellot. Tens cara de ser un peix gros.	310
CARLES	Jo sóc un mercader de Barcelona,	

	curt de diner, honrat, bona persona.	
	Hem sortit d'aquesta illa per celebrar les bodes de la filla amb en Ferran.	315
SAÏD	Algun rescat, no gaire, podem reunir. Doncs jo ensumo la flaire d'un gran botí. Què passa, Mut? (AI MUT.) Què passa? (A BLANCA.)	320
BLANCA	Tu, què amagues? És una creu, senyor, la porto sempre; me la van regalar, [32] jo era una nena, i crec que em porta sort.	325
	Deixeu-me-la, si us plau, és un trosset de fusta i a Alger, no en fareu res.	330
SAÏD	Presenta-la a ton pare, que la besi, que juri pel seu Déu que no menteix.	335
CARLES	(Besa la creu sense dubtar.) Que em deixi mig partit un llamp del cel si amb tot això que he dit no he estat fidel a la veritat.	340
IDRISS	Quin fàstic que em fan els cristians. Reneguen de Déu i tots els sants. Quin càstig tindrà aquest pecat, excel·lència, marquès i virrei de València. [33]	345
		350

SAÏD	Tu, d'on ho has tret, això, què en pot saber un grumet?	
IDRISS	Jo paro les orelles, jo vaig d'amagatons, tinc llocs on amagar-me quan corro pels racons.	355
JOANOT	A veure... Em sembla que el recordo... Tu eres..., espera, fa vint anys... A veure... Tu eres el virrei de València quan els van expulsar!	360
CARLES	I tu un dels fugitius de la justícia, traïdors al seu rei i a la pàtria. I vosaltres, moriscos, la púrria, assassins infidels, pirates, per què us vam expulsar en comptes [34] de matar-vos a tots com jo deia?	365
		370
		375

(Els pirates envolten CARLES amb gestos amenaçadors. Algú fa el moviment de treure's la simitarra.)

SAÏD Silenci. Calleu tots d'una vegada!

(I pren el grumet per l'espatlla.)

	Recordes la pena que hi ha per als mentiders?	380
IDRISS	Les orelles, Saïd.	
SAÏD	Estirades? Així?	
IDRISS	Ai! Això, als nens petits; als grans, tallades.	
SAÏD	(Pren la daga de HASSÈN i l'ofereix al grumet.)	

	Ho vols fer tu?	385
IDRISS	No encara. [35]	
SAÏD	(Li torna a estirar l'orella; després, tira l'arma a HASSÈN.)	
	Encara no ha crescut, la criatura?	
	Doncs fes-ho tu, Hassèn; però només una.	390

(Els pirates subjecten els cristians. Entre dos, fan agenollar CARLES.)

FERRAN	Ah, maleïts! El mar deu estar ben ple de galiots que ens busquen. Abans d'arribar a Alger, us penjaran pel coll, del pal més alt.	395
CARLES BLANCA	Aquest cop sí que ho juro! Què hem fet?, Déu meu, què hem fet? (Bis.) Hassèn, no sé què deies del llibre de la sort. Ja veus com s'equivoquen els savis i els llibrots. És el cop de la vida [36] que ens farà rics a tots. Només aquesta orella val més que un gran tresor. Torneu a baix els presos i no els toqueu ni un pèl. Són com flors delicades que es poden fer malbé. Hisseu totes les veles i a proa cap a Alger. [37]	400 405 410

Escena Sisena

Festa dels⁽⁴⁾ Pirates

(Els pirates, a coberta, mengen i beuen per celebrar la victòria i el ric botí. Va caient la nit.)

COR	(En un murmurí.) Els pirates som el perill del món, som un temporal portat per l'huracà; som taurons a l'abordatge, enfonsem vaixells de plom, som el braç armat de l'enviat d'Al·là.	415
MALEK	Un pirata és un perill a cavall de les onades, un pirata és com un llamp que fereix deu mil vegades.	420
HOLANDÈS	Els pirates i les rates som els dos perills del món, som com rates amb escates [38] però tenim milers de dents. Els pirates, si no ens mates, netegem el mar de gent.	425
SALAM	Els pirates som herois mentiders i cercabregues; som els reis de les bodegues i bevem ⁽⁵⁾ com uns bocois.	435
OSMAN	Un pirata com Hassèn és bonàs i molt valent, té el cervell més que mandrós i és fidel com un gran gos.	440
JOANOT	Un pirata com Osman és d'aquells que sempre van arriscant la seva pell per un cul i un tros d'anell.	
HASSÈN	I un cristià com en Joanot és d'aquells que així que pot t'ensarrona, et treu el suc, i et fa creure que ets un ruc.	445
MALEK	Aquí l'únic perillós [39] és Saïd, i el seu gran gos, que no veus, orangutan,	450

HASSÈN que el patró ens està enganyant?
 Com? Demostra-ho, mala bèstia!
 MALEK **(S'hi interposa.)**
 Ha tractat els presoners
 amb guants blancs, i a més a més 455
 ha deixat les dones lliures.
 JOANOT Saïd fa com tots els grans Senyors,
 és voluble, capritxós,
 i es va tornant perillós.
 HASSÈN Pot fer el que li doni la gana, 460
 per alguna cosa és el capità.

(Arriba OSMAN amb les presoneres.)

OSMAN Els pirates som
 el perill del món,
 som un temporal portat per l'huracà.
 Ens llancem damunt les dones, 465
 per «clava'ls-hi» fins al fons [40]
 el braç desarmat
 que ens ha donat Al·là.

(Els pirates es llancen sobre les dones. Bestialitat i cridòria interrompuda per l'entrada de SAÏD.)

SAÏD Què és això? Què us heu cregut?
 Quin permís heu demanat 470
 per tocar les presoneres?
 És que jo us hi he autoritzat?
 OSMAN També cal autoritat
 per divertir-se una mica?
 Ens ho estàvem passant bé; 475
 és que a Saïd no li agraden les dones?

(SAÏD s'hi acosta per fer-li mal, però MALEK s'hi posa entre mig.)

MALEK Avui m'han trobat de bones
 i he donat el meu permís.
 No et sembla bé?,
 et fan pena les noies? 480
 SAÏD Em fas pena, Malek.

Abderrahim, clava-li deu
fuetades a l'esquena. [41]

**(ABDERRAHIM compleix l'ordre davant el temor i l'estupor dels altres pirates,
que no gosen enfrontar-se a SAÏD.)**

	Ja sabeu el reglament	485
	prohibeix fer malbé el botí.	
	Heu estat a punt de matar	
	una d'aquestes dones.	
	Malek jo et destitueixo,	
	i designo Joanot	490
	com el meu segon de bord.	
	Té les claus.	
JOANOT	No m'ho mereixo.	
	Més val que les tinguis tu.	
SAÏD	Té les claus. Quan jo no hi sigui	495
	seràs el meu substitut.	
	I ara tothom a dormir.	
	Deixeu estar les dones.	
	Hassèn, baixa aquesta dona al camarot	
	i mira si pots fer alguna cosa per curar-la.	500
	Joanot, no cal que et digui	
	que ara el responsable ets tu. [42]	

Escena Setena

JOANOT

**(Tothom s'ha retirat per passar la nit; JOANOT ha quedat sol a primer terme
amb les claus.)**

JOANOT	El món està ple de vileses,	
	els homes són llops o taurons,	505
	tothom vol anar a queixalades,	
	només sobreviuen els bons.	
	La por va impregnant aquest aire,	
	la mort se t'enganxa a la pell;	
	i tots van caient massa joves.	510
	Però jo sóc més viu que tots ells.	

Veig la mort i l'oloro,
moc les mans i la palpo,
trec la llengua i la tasto,
sé prou bé quin gust té, 515
sé prou bé quin gust té.

Quan escolto i sento
el soroll de les barres,
miro i veig com vigila
sempre a punt de segar, 520
sempre a punt de segar. [43]

El mar s'agita amb la lluita
dels moros contra els cristians,
la creu contra la mitja lluna
i jo entremig de dos mons. 525

Són dos déus que s'enfronten
i que busquen la mort,
i jo enmig de la lluita
em mantinc⁽⁶⁾ sempre a port.

La mort porta una capa blanca 530
i a tots ens hi vol abrigar,
però jo li endevino les passes
i sé que me'n puc escapar.

Amb la mort tinc un pacte
i hem estat sempre en paus; 535
jo compleixo el meu tracte
i ella em dóna les claus,
i ella em dóna les claus.

(Fa sonar les claus mentre repeteix l'última estrofa.) [44]

Escena Vuitena

Atemptat contra SAÏD

(De nit, a la cabina de SAÏD, HASSÈN dorm als peus de SAÏD, IDRISSE és en un racó invisible. Al mig, BLANCA, amb la creu de fusta a la mà, molt agitada.

BLANCA s'acosta a la llitera de SAÏD, extreu un punyal de la creu i l'aixeca. Se sent un crit d'IDRISS, que s'abraona sobre ella; cauen tots dos.)

IDRISS	Assassins, assassins!	540
	Que et vol matar, Saïd!	
BLANCA	Deixa'm...	
IDRISS	Et vol matar, Saïd!	

(SAÏD es fa càrrec de la situació, pren la creu de BLANCA i els separa.)

SAÏD	Em volia matar?	
	Una dona, amb una creu?	545
IDRISS	Sí, però jo t'he salvat.	
	Va, mata-la, Saïd. [45]	
SAÏD	Una dona ferida amb una creu?	
	Estàs boig.	
IDRISS	No, mata-la!	550
HASSÈN	Què passa?	
IDRISS	La cristiana assassina,	
	el volia matar.	
HASSÈN	Matar el meu amo, tu?	
IDRISS	Sí, però l'he salvat.	555
HASSÈN	Somiaves, grumet.	
	Au, tornem a dormir.	
BLANCA	Si no fos per aquest noi	
	ja series ben mort.	
SAÏD	Idriss, et dec la vida,	560
	vals més or del que peses, [46]	
	i et pagaré el meu deute	
	amb un gran sac ple d'or.	
	Recorda-ho bé.	
IDRISS	Saïd,	565
	m'has promès tantes coses	
	però mai no em dones res.	
	Em deus una ciutat	
	amb trenta minarets,	
	un palau amb un jardí,	570

	el diamant d'Osman i el grau de capità.	
SAÏD	I em deus haver salvat perquè t'ho pagui tot.	
IDRISS	No, mata-la, Saïd.	575

(En aquest punt, HASSÈN agafa BLANCA brutalment i espera l'ordre de SAÏD per matar-la.)

SAÏD	Hassèn, atura el braç. Que jo no faig matar dones ni em menjo els nens petits.	
BLANCA	Si, mateu-me d'un cop. [47] Sou tots uns assassins, unes feres salvatges que mereixeu la mort. I després que us he vist ja no vull viure més. El món on respireu ja no pot ser el meu món, la bona gent no hi cap. Au, mateu-me d'un cop.	580
IDRISS	Mateu-la d'un cop.	
SAÏD	La bona gent com tu, tots els bons cristians, els que porteu la creu enganxada a l'espasa, us heu inventat l'odi i ens heu fet tal com som. No és el primer cop que m'heu volgut matar. [48]	590 595

Escena Novena

L'Expulsió

(Sobre la cançó de SAÏD, nova escena (flashback). Soldats, ombres que són arrencades violentament... Destaquen la mare de SAÏD i SAÏD als set o vuit anys; cor de soldats, cor de mares morisques, SAÏD adult; BLANCA continua present, com un espectre ignorat enmig de les ombres.)

SAÏD	Jo era petit, vivia en un jardí de tarongers.	600
SAÏD NEN	Jo era feliç, corria pels bancals, saltava els marges, tot era verd, jugava sota el sol amb els amics.	
SAÏD	De cop, un dia, els homes van fugir a les muntanyes, molt mal armats. I el van dur mort, el meu pare estimat.	605
SOLDAT I	I el van dur mort. (Bis.) Tu, morisca, [49] prepara't per sortir d'aquest poblet i no tornar.	610
SAÏD	I en plena nit, vilment i cruelment, a cops de llança...	615
SAÏD NEN	Mare, mare, per què, mare, per què han portat el pare ple de sang? Què hem fet?	
MARE	Mare, què hem fet? Per què ens treuen de casa aquests soldats? Ens odien, només perquè creiem en el Profeta, ens maltracten, només perquè lloem el nostre déu, i no el seu déu.	620 625
	Pobre fill meu, ens tenen espantats, ens ajupim sota el seu peu cruel.	630
	Pobre fill meu, ja saps que no hem fet res, no hem fet cap mal. Pobre fill meu, Saïd. [50] Ens expulsen només perquè parlem la nostra llengua. Ens odien	635

	només perquè ens banyem i ells no ho fan mai. Ens odien.	
	Pobre fill meu, etc.	640
	Ens expulsen, només perquè portem les nostres robes. Ells ens maten, només perquè no fem el que ells han dit. Ens odien, ens maltracten, ens expulsen i ens maten.	645
COR DE SOLDATS	Pobre fill meu, etc. Camineu endavant, us empaiten amb les llances, prou crits i prou soroll. Carregueu l'equipatge i marxeu més de pressa. Prou de crits i prou soroll.	650
UN SOLDAT	Tu on vas amb tanta plata? Porta aquí, que jo la guardo. Té, si no vols.	655
(La llença a terra.) [51]		
COR DE MARES	Degollem els germans i mateu-nos els pares, expulseeu-nos i robeu-nos, saquegeu-nos les pobres barraques... Però deixeu viure els nens.	660
SAÏD	Així ens treien de casa, homes, mares, infants que no havien fet res, que no havien fet res.	665
COR DE SOLDATS	Separeu aquest nen de la mare morisca, que se'n vagi amb els homes, i que mori si els homes es moren.	670

(Arrenquen SAÏD de les mans de la seva mare.)

SAÏD NEN Mare, mare!
MARE Fill meu!
El meu fill estime, se l'emporten!
Demano pietat, us ho suplico,
torneu-me el meu fill! (Bis.) 675

(Es rebel·la i l'atrapen.) [52]

SOLDAT 2 No reneguis,
ja el veuràs
al final del viatge.
Té, si no vols.
MARE Odia'ls fill, 680
ja veus el que ens han fet.
Pobre fill meu,
odia'ls fill
amb tot el cor,
perquè ells t'han deixat sense pare i mare. 685
Odia'ls fill,
odia'ls fill amb tot el cor.
Odia'ls fill amb tot el cor,
recorda que ells ens han assassinat.

(Un soldat li clava una llança i la mata.)

SAÏD NEN Mare, mare... [53] 690

Escena Desena

Cançó de BLANCA i SAÏD

(BLANCA s'allunya de SAÏD i camina pel vaixell transfigurada, com etèria i absent. SAÏD intervé en la cançó i en els moments de duo, des de la seva soledat en una altra banda de la nau, sense sentir BLANCA, de manera que l'espectador vegi que cap d'ells dos està informat dels sentiments de l'altre. És un moment d'introspecció i de preguntes personals sense testimonis.)

BLANCA Sempre he mirat a l'infinit,
sempre he buscat l'última estrella,

	sempre he pensat, sempre m'han dit que el món és una meravella.	695
	Jo, que en les nits de somni ardent, en blancs llençols i parets blanques, veia passar feliç la gent, amb la mirada clara i franca.	
SAÏD	Sempre he mirat de ser el més fort.	700
BLANCA	Jo sempre he vist florir la sort.	
SAÏD	Sempre he lluitat per sobreviure. [54]	
BLANCA	Jo al meu voltant he vist somriure.	
SAÏD	Sempre he volgut morir matant.	
BLANCA	Tota la vida he estat jugant.	705
SAÏD	Sempre m'he anat jugant la vida.	
BLANCA	I no m'han fet mai cap ferida.	
SAÏD	Per què he plorat?, per què he plorat com mai no havia vist plorar?	710
BLANCA	Què m'ha passat?, què m'ha passat?	
BLANCA I SAÏD	Per què he plorat?, per què he plorat per qui no havia de vist plorar?	Per què ha plorat?, per què ha plorat com mai no havia 715 plorar?
BLANCA	Ara em desperto al fons d'un pou, [55] veig que en el món la gent s'odia i en la foscor tot es remou com si no hi fos la llum del dia. Per a ells, la guerra és l'important i tot és lluita i investida d'homes ferotges i inhumans que no s'estimen ni la vida.	720
SAÏD	Però en aquest món cruel i sord...	725
BLANCA	Però enmig de l'odi i de l'horror...	
SAÏD	Hi ha qui no vol arrossegar-se.	
BLANCA	Hi ha qui no es creu aquesta farsa.	
SAÏD	Hi ha algú que porta un món tan nou	
BLANCA	Veig una llum al fons del pou...	730
SAÏD	Que em fa tornar a començar a viure.	
BLANCA	Hi ha algú que lluita per ser lliure. [56]	

SAÏD	Per què ha plorat?, per què ha plorat com mai havia vist plorar?	735
BLANCA	Què m'ha passat?, què m'ha passat?	
BLANCA I SAÏD	Per què he plorat?, per què he plorat per qui no havia de plorar? [57]	740

Escena Onzena

Raons d'Estat

(BLANCA arriba a la bodega, on hi ha els presoners. Destaquen sobre el cor,
MARIA, CARLES i FERRAN.)

BLANCA	Pare, Ferran, Maria.	
MARIA	Blanca, Blanca, d'on vén's?	
TOTS I COR	Hem sofert tant per tu.	
BLANCA	Jo, mentrestant, he sofert molt per ells -la pobra gent- he vist què va passar als innocents, he vist el que vau fer i no m'ho crec.	745 750
TOTS	Blanca, Blanca, què dius?	
TOTS I COR	Hem sofert tant per tu. [58]	
BLANCA	Ara ho sé tot, sé que els vau expulsar del seu país, la sang dels seus germans vau vessar, sé que els vau condemnar a ser com són.	755 760
CARLES	La seva sang, què dius?	
FERRAN	Blanca, Blanca, què tens?	
TOTS I CORS	L'univers se li capgira; l'ovella estima el llop; els ulls, la fosca;	765

	la víctima, el botxí; el cor, la daga.	
MARIA	Ells són pirates i traïdors, els monstres pitjors que hi ha al món. Oh, Blanca, no veus que et perdem? Desperta, que som a l'infern!	770
FERRAN	Al mar, ja s'acaba el comerç, [59] els camps, ja no donen per res; saquegen les nostres ciutats, i viuen dels nostres rescats.	775
BLANCA	Ells eren un poble feliç, no feien cap mal a la gent, i els va fer fora del país només perquè són diferents.	780
CARLES	Deixeu-la per boja, calleu, deixeu-la, que és tan vergonyós que vol renegar de la creu per anar a llepar els peus d'aquell gos.	
TOTS I COR	L'univers se li capgira; l'ovella estima el llop, etc.	785
BLANCA	Jo no renego de res, vull la pau, i vull la claror del seu nom, que al món ningú més sigui esclau, que el sol brilli igual per a tothom. Vull la pau.	790
SAÏD	L'univers se li capgira. (Bis.) [60]	

Escena Dotzena

IDRISS i MARIA

(A coberta, IDRIS, sol.)

IDRISS	On són aquelles pomes que m'ha donat Saïd? On tinc aquelles pomes que fan passar la set? Per més que dono voltes i vaig amunt i avall	795

no puc recordar-me 800
d'on les vaig amagar.
Ah sí, ja me'n recordo
on les vaig amagar,
al fons de la bodega
on són els cristians. 805
Els deuen tenir gana,
però jo només tinc set.

Salta acrobàticament entre els caps, de pal a pal, de babord a estribord. Recull una poma d'algun amagatall i se la va menjant. Li cau, i va a parar prop de l'escotilla que hi ha sobre els presoners. Una mà encadenada apareix, palpa buscant on aferrar-se i troba la poma. Se l'emporta i torna a sortir buscant desesperadament. IDRIS baixa amb algunes pomes, però fa com si s'espantés davant de la mà grossa i bruta. La mà és substituïda per la de MARIA. [61]

IDRISS A veure si les trobo
 i si no em veu ningú...
 Ui, merda, la cristiana 810
 ara s'ha despertat.

(Al compàs de la música, s'estableix un joc entre la mà de MARIA, les pomes que li dóna IDRIS, les carícies i els petons. Finalment apareix el cap de MARIA, atret per una poma que el grumet ha anat enretirant. Se somriuen.)

MARIA Noiet no em facis mal
 que jo tinc molta por.
IDRISS Et donaré una poma
 si tu em fas un petó. 815
 Sortim a la coberta,
 a la claror del sol,
 fas molt mala cara
 i sembles un mussol.
MARIA Noiet, no tens més pomes 820
 ni res més per menjar?
IDRISS Ja no me'n queden més,
 però ens la partirem. [62]
MARIA Noiet, tinc molta gana.
IDRISS Jo només tinc set. 825
MARIA No sé ni com et dius.
IDRISS Sóc Idriss, el grumet.
MARIA I jo sóc la Maria.

	Gràcies, jovenet.	
IDRISS	A veure com somrius.	830
MARIA	No sé ni com es fa.	
IDRISS	T'assembles al nou dia que es vol despertar.	
MARIA	Idriss, ets molt simpàtic, com t'ho puc agrair? [63]	835
IDRISS	Maria, no voldries jugar una estona amb mi?	
MARIA	Ets una meravella, no sé què hi fas aquí.	
IDRISS	Jo sóc el capità, i estic més que segur que quan creixi una mica podré comprar-te a tu!	840
MARIA	Ets tendre i eixerit, i em fas riure i plorar.	845
IDRISS	Doncs la teva germana Saïd la comprarà.	

(El dia clareja, MALEK apareix de cop i talla l'escena, agafant IDRIS d'una revolada. MARIA, espantada, es torna a ficar per l'escotilla.) [64]

Escena Tretzena

Motí

(MALEK té IDRIS agafat. L'arrossega per coberta i es disposa a fuetejar-lo. Entra SAÏD. MALEK es descuida un moment i el grumet s'escapa i s'enfila amunt un altre cop. Van entrant tots els pirates durant el primer moment de l'escena.)

MALEK	Maleït grumet, no saps que amb els presos no s'hi juga? Vull sentir-te renegar del moment que et van parir.	850
IDRISS	Saïd! Deixa'm, deixa'm!, no..., no vull...	
MALEK	Xisclaràs fins que no aprenguis que aquí dins s'ha d'obeir.	
SAÏD	Però m'ha d'obeir a mi.	855

Deixa'l.

MALEK Tu m'has castigat per haver tingut tractes amb els cristians i ara el fuet serà per a ell. [65]

IDRISS **(Des d'un lloc segur.)**
Saïd, tots van contra tu! 860

MALEK Aquí no hi ha disciplina, tothom va segons el vent i no hi ha ningú que mani. Tots aquests estan amb mi. 865

COR **(Instigat per JOANOT, que es queda a l'ombra.)**
Ja estem farts de la manera com ens tracta el capità. És voluble i orgullós però algun dia ho pagarà.

SAÏD M'ha semblat sentir les veus d'uns borratxos cridaners, els lladrucs d'uns fills de gossa o el cloc-cloc d'unes gallines. 870

MALEK Ja pots arriar les veles o seràs destituït. 875

HASSÈN Calma, calma, que la sort ja ha predit alguna mort. [66]

SAÏD Jo me'n foto, de la sort, de la tropa de pirates...

MALEK Però no pas de les cristianes, que et deuen haver embruixat. 880

TOTS Traïdor.

SAÏD Traïdors ho sou vosaltres. Deixa'ls tots per a mi, Hassèn, i sabrem si s'hi atreveixen. 885

Aquí mano jo, i si vull, deixo lliures els cristians i us faig presos a vosaltres. Au, vejам si sou valents, acosteu-vos un per un 890

i veuré de quin color és l'estómac dels covards... Au, veniu, aquí, valents... Joanot, per què t'amagues?

Malek, no vols ser el primer? 895

(SAÏD i MALEK es barallen.)

IDRISS Terra! Terra! Capità! [67]

Escena Catorzena

Himne dels Pirates

(En sentir el crit de «terra», llançat per IDRISS, s'interromp la tensió de l'escena anterior. Els pirates es van aplegant per entonar el seu himne triomfal.)

COR El mar és com un desert d'aigua,
no té camins ni té senyals;
el mar és un desert d'onades,
una lluita sorda i constant; 900
és el mar la nostra terra ferma
on vivim arrelats en el vent.

Les veles s'inflaran,
el vent ens portarà
com un cavall desbocat per les ones. (Bis.) 905

El sol és el senyor del dia,
la lluna és reina de la nit;
però la reina ens dorm a les veles
i al matí no es pot amagar;
aleshores ens fa de bandera 910
i el sol vol fer-se enrere i fugir.

Les veles s'inflaran,
el vent ens portarà
com un cavall desbocat per les ones. (Bis.) [68]

El mar serà tot per nosaltres, 915
ja som senyors i reis del mar;
tots voldran fugir de la lluna
que flameja al nostre estendard;
però per a ells no hi haurà pietat,
perquè Al·là ens ha volgut triomfants. 920

Les veles s'inflaran
el vent ens portarà
com un cavall desbocat per les ones. **(Bis.)**

I arribarà el dia de glòria,
quan ja no quedin cristians, 925
que cantarem la gran victòria
dels fidels valents fills d'Al·là;
i aquest mar estimat serà nostre,
serà el mar dels germans musulmans.

Les veles s'inflaran 930
el vent ens portarà
com un cavall desbocat per les ones. **(Bis.)** [69]

Mar i cel

*Dagoll Dagom ; text Xavier Bru de Sala
basat en l'obra d'Àngel Guimerà*

Indice

[Marco legal](#)

© Edicions 62 S.A.
© Dagoll Dagom S.A.